

INFORME FINAL DE CONSERVACIÓ RESTAURACIÓ

Retrat

Retrat núm. H-10749

CRBMC 14.248

Pintura sobre tela

Direcció de la intervenció: Centre de Restauració de Béns Mobles (CRBMC)

Informe redactat per: Teresa Schreibweis Torrents, Conservadora-restauradora de pintura sobre tela

Data de l'informe: 14 d'octubre de 2021

DADES DE LA INTERVENCIÓ

DIRECCIÓ DE LA RESTAURACIÓ CRBMC

COORDINACIÓ: Maite Toneu Puig

RESTAURACIÓ: Teresa Schreibweis Torrents

SERVEIS TECNICOCIENTÍFICS:

Fotografies: Ramon Maroto

Tècniques d'anàlisi: Ricardo Suárez

Anòxia: Pep Paret

ANY DE LA RESTAURACIÓ:

Inici octubre 2021

Final novembre 2021

LLOC: CRBMC

FITXA TÈCNICA: IDENTIFICACIÓ DEL BÉ

NÚM. DE REGISTRE DEL CRBMC: 14.248

CLASSIFICACIÓ GENÈRICA: pintura

MATERIAL / TÈCNICA: Tècnica amb pintura vinílica sobre tela

TÍTOL / TEMA: Retrat d'una dona

AUTOR: Lluís Mestre Castellví

DATA / ÈPOCA: segle XX

DIMENSIONS: 60,3 x 48,1 x 3,8 cm (amb marc)

58,4 x 46,5 x 2 cm (sense marc)

PROCEDÈNCIA: Museu de l'Hospitalet, núm. registre: H-10749

LOCALITZACIÓ: CRBMC, taller 2

DADES TÈNIQUES

ESTAT DE CONSERVACIÓ: regular

EXÀMEN ORGANOLÈPTIC

Suport

Tela

La tela té unes dimensions aproximades de 60,4 x 50,1 cm. El teixit de la tela està compost per un tafetà senzill (1:1) amb una trama de 21 (fils horitzontals) x 24 (fils verticals) fils/cm². Els fils presenten una torsió de S. Segurament es tracta de teles de fibres de cotó. La coloració de la tela és d'un beix blanquinos. Probablement es tracta d'una tela comercial, comprada ja preparada amb una capa de preparació. El tramat es veu relativament regular, puntualment es pot observar alguna irregularitat en els fils i algun nus. La tela està clavada amb gavarrots (diàmetre del cap: 5 mm) al seu bastidor: dalt – 7 gavarrots (un s'ha perdut); baix – 10 gavarrots; esquerre – 8 gavarrots; dreta: 8 gavarrots. Es tracta del seu clavat original.

L'estat de conservació de la tela és dolent. La tela està fràgil i molt trencadissa. La qualitat del teixit és baixa, la tela té tendència a crear deformacions greus perquè la capa pictòrica crea més tensió que la tela mateixa. Els gavarrots estan parcialment oxidats i en algun punt han provocat una oxidació de la mateixa tela. Totes les vores estan retallades, desfibrades i arrugades, puntualment presenten algun estrip al plec. Presenta unes taques fosques de brutícia es veu el clivellat des del revers. La tela presenta al damunt de la superfície i entre tela i bastidor una greu capa de pols i brutícia acumulada, causat per un mal emmagatzematge.

Detall microscopi de la tela de tafetà

Clivellat enfosquit, vist des del revers

Clivellat i taques fosques

Greu deformació de la tela

Detall de la tela

Detall de la tela

Cantonada dreta, dalt

Cantonada esquerra, dalt

Cantonada dreta, baix

Bastidor

Pel que fa a la fusta del bastidor, es tracta segurament de fusta de pi enfosquida. Els dos llistons horitzontals fan 46,5 x 4,8 x 2,0 cm i els dos llistons verticals tenen unes mides de 58,5 x 4,8 x 2,0 cm. Es tracta de llistons de fusta, són bisellats (gruix del bastidor banda interna: 1,3 cm) i encaixats amb el sistema d'encaix espanyol. Presenta tres falques, s'ha perdut la falca de dalt, esquerra. Al llistó inferior, a l'esquerra, es troba un número de registre escrit amb retolador: H-10749. El llistó de dalt presenta una baga tancada.

L'estat de conservació és bo-regular. El bastidor està mínimament guerxat, no es va muntar del tot correcte. Presenta algunes rascades puntuals causades per cops i ha quedat una tros de les grapes del muntatge del marc a la fusta. Hi ha un lleu atac biològic en forma de xilòfags. Tot el perímetre està precintat amb paper Kraft®. El bastidor presenta brutícia i pols acumulada.

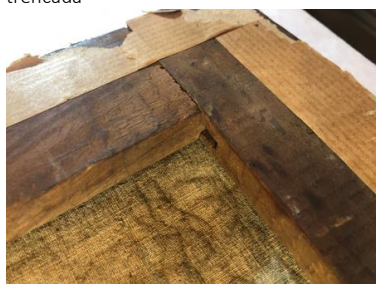
Fusta del llistó horitzontal superior trencada

Nus en el llistó de la dreta

Nus en el llistó de la dreta

Atac biològic en forma de xilòfags

Fusta petita dins del encaix de baix, esquerra

Falca a l'encaix inferior, dret

Capa de preparació / capa pictòrica

Es tracta d'una capa fina de preparació de color blanc. Segurament es tracta d'una tela comercial que ja venia preparada, també els perímetres presenten preparació molt homogènia. L'adhesió de la capa de preparació a la tela és pitjor que l'adhesió de la capa pictòrica a la capa de preparació.

L'estat de conservació és regular-dolent. Hi ha greu deformacions i clivellat de la capa de preparació. La capa de preparació dels perímetres té una coloració grisa degut a la pols i el pas del temps.

Segons l'anàlisi es tracta d'una pintura amb un aglutinant vinílic. L'artista segurament va utilitzar emulsions viníliques preparades. En la composició predominen els colors verd-negre-taronja. La capa pictòrica presenta gruixos i deixa veure una pinzellada dinàmica.

L'estat de conservació és dolent. Degut a la mala qualitat de la tela hi ha deformacions de la tela, la superfície pictòrica pateix un greu clivellat. Es pot observar desgast i micropèrdues a les vores del quadre. A tota la superfície pictòrica hi ha pols i brutícia acumulada.

Detall de la capa pictòrica

Clivellat a la capa pictòrica

Detall clivellat de la capa pictòrica

Deformació i clivellat de la capa pictòrica

Cantonada, baix, esquerra

Cantonada baix, dreta amb firma de l'artista

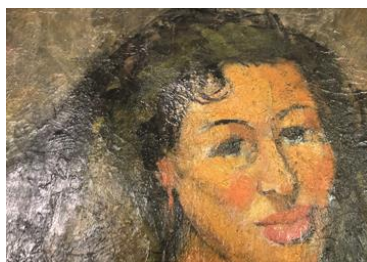
Capes superficials

La superfície presenta un vernís que, segurament, es va aplicar quan el quadre ja estava muntat al marc. Un cop tret el marc es veu la reserva on el marc tapava la capa pictòrica. Les anàlisis realitzades han donat que l'artista utilitzava dos tipus diferents de vernissos: un vernís nitrocel·lulòsic i un vernís cetònic.

L'estat de conservació és regular, el vernís s'ha engroguit. Hi ha acumulada una capa lleu de brutícia i pols.

Reserva a les vores on el marc tapava la pintura

Brillantor del vernís

Brillantor del vernís

Marc

La pintura va acompanyada d'un emmarcament que està compost de quatre peces de fusta, segurament de pi. Té dos muntants verticals de les mides 60,3 x 3,8 cm i dos llistons horitzontals de 48,1 x 3,8 cm. Les fustes tenen un gruix de 2 cm. Els llistons tenen una aresta rebaixada perquè pugui entrar el quadre (0,9 cm d'ample per 2,3 cm d'alt). Les cantonades encaixen en diagonal i estan clavades amb claus (dos per encaix). Segurament estan encolades. El marc està muntat amb l'ajuda de grapes al bastidor del quadre. La banda superior està pintada de color marró fosc i té unes motlures senzilles i llises com a decoració.

L'estat de conservació de la fusta és bo. A les cantonades i les bandes i també al revers hi ha alguna rascada i algun cop. Es pot observar una capa important de brutícia i pols acumulada. A la zona de l'aresta rebaixada la fusta està desfibrada.

Anvers marc

Revers marc

Encaix, restes de paper Kraft®

Encaix, restes de paper Kraft®

Cops i rascades

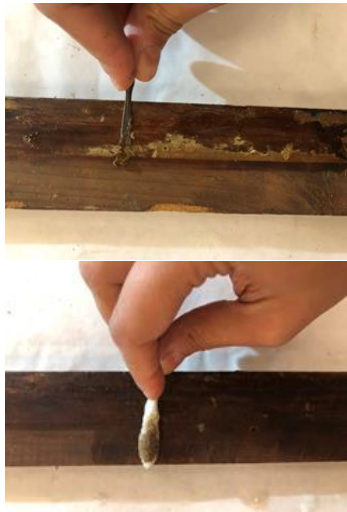
Pols i brutícia acumulada

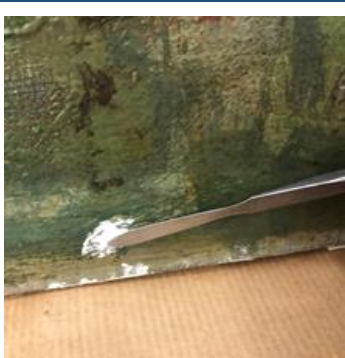
PROPOSTA INTERVENCIÓ

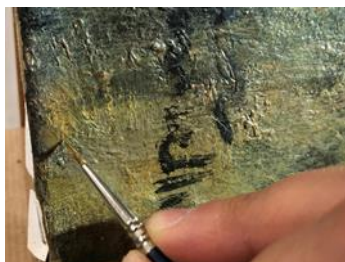
GENERAL	Tractament d'anòxia. Documentació fotogràfica. Anàlisi i diagnosi. Informe final de la intervenció.
BASTIDOR	Neteja mecànica i química de la fusta del bastidor. Eliminació dels claus que clavaven el marc al bastidor i han quedat clavats al bastidor. Muntatge d'un sistema de fixació de les falques perquè no caiguin i danyin la tela.
TELA	Neteja mecànica del suport de tela. Aplanat de les vores de la tela arrugades amb calor i humidificació controlada. Minimització de les deformacions de la tela mitjançant aplanament i humidificació controlada de la tela. No es descarta desclavar puntualment la tela del bastidor per a poder tensar la tela on calgui. Consolidació de la tela: tractament de l'estrip seguint el criteri de la mínima intervenció amb el sistema de la microcirurgia tèxtil. Protecció de la tela a la zona de l'estrip a la vora. Presentació del revers: protecció dels revers mitjançant l'aplicació de tela sintètica de polietilè d'alta densitat o d'un altre sistema similar.
CAPA PREPARACIÓ CAPA PICTÒRICA	Fixació de la capa pictòrica i preparació a les zones de despreniment (micropèrdues a la zona del marc). No es descarta realitzar fixacions preventives. Neteja mecànica de la capa pictòrica. Neteja de la superfície de la policromia amb un sistema aquós, mitjançant el control del pH i la concentració iònica. Es minimitzarà la difusió i retenció de la humitat. Si es veu necessari anivellament de les llacunes amb massilles de reintegració. Es controlarà la idoneïtat estructural de les mateixes respecte a la capa de preparació original. Sistema de presentació: Reintegració cromàtica il·lusionista amb aquarel·les i/o pigments al vernís.
MARC	Eliminació claus. Consolidació i fixació de les vores de despreniment. Neteja mecànica i química. Anivellament de les llacunes amb massilles de reintegració. Reintegració cromàtica il·lusionista amb aquarel·les i miques. Col·locació i muntatge del quadre al marc amb platines.

PROCÉS D'INTERVENCIÓ DEL QUADRE

Fixació de de la capa pictòrica per evitar més pèrdua.		Cola de pells al 5% en H₂O dest.
Desclavat del bastidor.		Alicates, tornavís
Neteja mecànica del suport de tela eliminant la pols i la brutícia que hi ha a la superfície. S'ha netejat l'espai entre tela i bastidor, traient pols i brutícia que deformaven la tela.		Aspiradora amb filtre Hepa (Starmix Zyklon), espàtula, paletina

Neteja mecànica i química de la fusta del bastidor per a eliminar pols i brutícia superficial amb paletina i després amb una solució aquosa i dissolvent.		paletina hisops H₂O dest. i alcohol (50:50)
S'han tapat els nombrosos forats dels claus i bastidors.		Balsite®, espàtula de guixaire
Minimització de les deformacions de la tela mitjançant aplanament i humidificació controlada de la tela.		paper secant, fustes, pesos
Les proves que s'han realitzat de conductivitat i pH amb plaques de agarosa, conductímetre i pH-metre han donat uns resultats sempre molt semblants. S'ha optat per un buffer d'una conductivitat de 900 µs/cm i un pH 6.3. Neteja mecànica de la capa pictòrica. Neteja de la superfície de la policromia amb un sistema aquós, mitjançant el control del pH i la concentració iònica. S'ha pogut eliminar un vel grisós de pols i brutícia.		Agarosa Basic A8963,0100; aigua destil·lada, conductímetre, pH-metre buffer 6.3

Consolidació de la tela: S'han aplicat bandes de tensió i reforç totes les bandes. També s'ha muntat un llit flotant de tela de lli per suavitzar el moviment de la tela original i d'aquesta manera frenar la producció de clivellat. Tractament de les llacunes produïdes pels gavarrots amb el sistema de la microcirurgia tèxtil reteixint la tela amb fils de tela de lli i adherint-les amb una cola orgànica. S'ha vist que la tela està tan delicada que no aguanta el muntatge sense estripar-se més. Per això s'ha decidit protegir aquesta zona delicada amb unes bandes sintètiques de tensió i reforç. L'adhesiu sintètic s'ha polvoritzat amb una pistola de pressió a la tela de les bandes.	 	espàtula calenta (STEM A-3210 EC), microscopi, pinces tissors, pinzell fi, microsoldador, adhesiu fórmula Heiber (cola d'esturió i midó de blat 1:1), tela organdí, Beva 371® i Ciclohexà (1:2), paper siliconat fusta, pesos
Muntatge de la tela al bastidor amb grapes inoxidables.		grapadora (Ràpid BX530) grapes inox. (10 cm) Ràpid
Anivellament de les zones de pèrdua de la capa pictòrica i de preparació amb estuc tradicional. Les vores s'han desestucat amb el mateix buffer utilitzat per a la neteja.		Cola de conill Lefranc&Bourgeois®, H₂O cola: 1:9 cola en H₂O desionitzada Massilla: 50 g d'H₂O cola, 80 g de carbonat càlcic, espàtula de guixaire buffer pH 6.3

Sistema de presentació: Reintegració cromàtica de les pèrdues de la capa pictòrica de manera il·lusionista amb aquarel·les.		Aquarel·les Winsor&Newton® pinzell de retoc, H₂O dest.; pintura Gamblins®, 2- Propanol
Elaboració una falca: S'ha llimat i tenyit una falca per afegir-la on n'hi faltava.		falca, Aquarel·les Winsor&Newton, pinzell pla núm. 4
Aplicació d'una protecció preventiva de les falques perquè no puguin caure en el futur i danyar la tela.		Dremel® Stylo Model 2050, broca 1mm, cargols, volanderes, fil de lli d'enquadernació
Protecció del revers amb Tyvek, col·locant velcro d'1 cm d'amplada a tot el perímetre del marc.		Tyvek® 1622E i Velcro®

PROCÉS D'INTERVENCIÓ DEL MARC

Eliminació dels claus oxidats que fixaven el marc al bastidor.		Alicates
---	--	-----------------

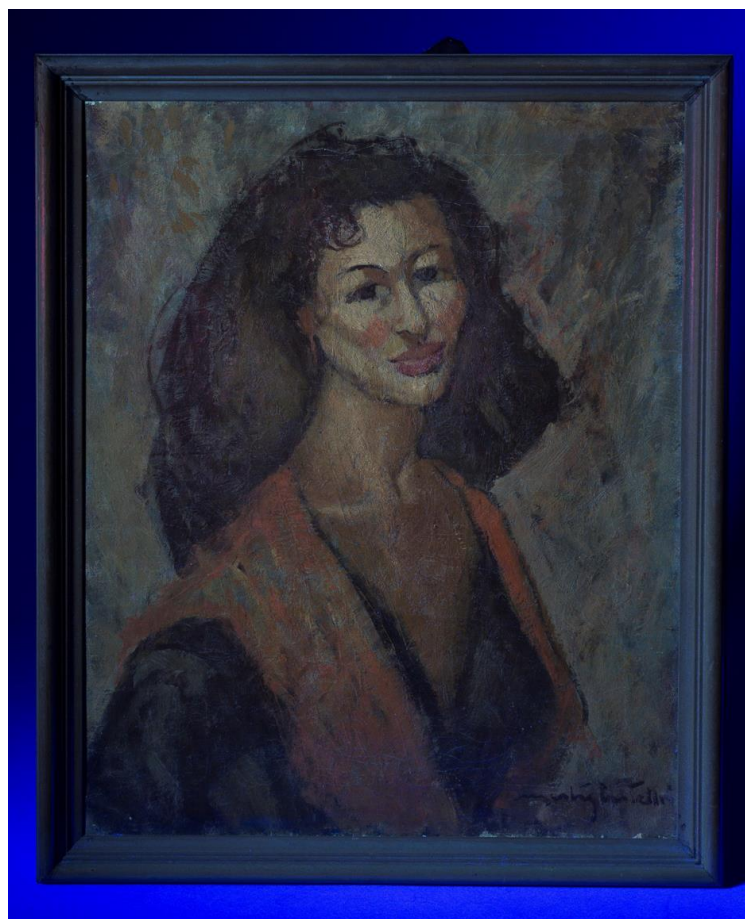
Neteja mecànica i química del marc per a eliminar pols i brutícia superficial amb paletina i després amb una solució aquosa i dissolvent. Eliminació del paper Kraft® amb aigua i alcohol.		paletina isoctà, H₂O dest., hisops H₂O, ethanol (50:50)
Consolidació del marc amb una cola polivinílica i una massilla bicomponent amb base epoxídica. També s'ha tapat algun forat.		sergents, Rakoll® Express 35, Balsite®, espàtula de guixaire
A causa del llit flotant el quadre ja no encaixa en el marc. S'ha ampliat puntualment l'aresta del marc perquè encaixi un altre cop.		gúbia

Col·locació del quadre a dins del marc i fixació amb platines.

platines, cargols,
tornavís

FOTOGRAFIES UV, IR, LLUM RASANT

Fotografia amb llum ultraviolada

Fotografia amb llum infraroja

Fotografia amb llum rasant

FOTOGRAFIES ABANS - DESPRÉS

CONSELLS DE CONSERVACIÓ PREVENTIVA

HUMITAT RELATIVA: 40-55% (fluctuació màxima diària: 5%)

TEMPERATURA: 18-22°C (fluctuació màxima diària: 2°C)

IL·LUMINACIÓ: Màxim 200 lux, lliures de radiació infraroja i ultraviolada. En el cas que hi hagi presència de pigments laca orgànics sensibles a la llum, els nivells d'il·luminació haurien de reduir-se a 50 lux.

Com que l'efecte de la llum és acumulatiu i irreversible, és important disminuir els temps d'exposició tot el possible, així com els nivells d'il·luminància.

Barcelona, 04 de desembre de 2021

Teresa Schreibweis Torrents

Conservadora-restauradora de Béns Culturals